

14/9

Ur Z. Höglunds produktion

Om socialdemokratin och ledande socialdemokrater

Folkets Dagblad Politiken

4/8 1919. "Den urtima riksdag, som sammanträder i dag, kommer blott att fylla en uppgift: att ännu en gång avslöja för massorna dåraktigheten i att förlita sig på parlamentarismens gyckelspel, när kapitalismens makt blott kan knäckas genom proletariatets diktatur."

12/8 1919. "Högersocialistisk politik i vårt land har åtminstone ett ärtionde varit ingenting annat än en grov lögn... högersocialistisk politik blev liktydig med inbegreppet av svindel och bedrägeri."

22/11 1919. "Kobbekött (hr Höglunds namn på den socialdemokratiska ledaren Värner Rydén) och hans politiska medbrottslingar i regering och riksdag bör sitta kvar. Men icke därför att deras ställning icke skulle vara moraliskt rubbad genom det skedda. Utan som ett levande vanärens monument över det svenska folket, som har de styresmän det förtjänat. Ett levande vanärens monument över all dumhet, feghet och korruption i detta land."

7/2 1920. Under rubriken "De dödas kongress" främst smådelser mot den kollektiva tvångsanslutningen: "Det högersocialistiska partiet befinner sig nåtöpp i det jämmerligaste upplösningstillstånd, politiskt och moraliskt. Det är ett ruttnande lik. Den politik, som det fört under den fruktbärande samverkans tvenden är, är en enda serie av programbrott, svindel och förräderi mot socialismens idéer... Blott den rent fåaktiga auktoritetstro och tröghet, som utmärker en del av den sven-

ska arbetareklassen, kan förklara, att ett parti som sjunkit så djupa ännu kan ha några proletära medlemmar. Det är en massa, som är andligt lika död som det parti den låtit tvångsansluta sig till."

19/2 1920. Hr Brantings och andras försvar för anslutningen till Nationernas förbund "var jävträls försök att uppfylla sin nesliga handling, när han frivilligt säljer sig själv till slav."

14/4 1920. "De högersocialistiska bolsjevikätarna"... "De borde lära sig dessa reformistiska ynkryggar och giftkryp..."

28/5 1920. "Det finns väl få partier i världen som driver ett så oförsynt politiskt luredrejeri och valskoj som den svenska högersocialdemokratin."

21/8 1920. "...den makalösa fräckhet som är renegaten Per Albins specialitet och som helt får ersätta den sakliga styrkan..."

10/9 1920. "Den högersocialistiska regeringen var en dödfödd företeelse... den fick från början en rent farsartad karaktär; med en figur som f. d. Per Albin till krigsminister verkade den närmast som ett galghumoristiskt inslag mitt i allt världsländet, och mänskligheten kan ju också behöva skratta någon gång även i dessa dystra tider."

I broschyren "Det stora förräderiet" (1918) beskylls Branting och de socialdemokratiska ledarna för förräderi.

Sid. 15. "Jag skall nu ta några minuter i anspråk för att vid sakta eld

steka de högersocialistiska folkförädrarna i deras egna frasers fett."

Sid. 26. "Det högersocialistiska partiet... håller sig med en politisk motståndare till ordförande — ty herr Branting är inte längre varken demokrat eller socialist."

Broschyren "Branting som bolsjevikdödare" (1920).

Sid. 10. "När hr Branting, som faktiskt understött genom sin politik den franska kapitalismens kamp för tsardömet återupprättande, ger sig sken av att vara Jaurès lärjunge, så bör vi vidare minnas, att just det borgerliga och imperialistiska Frankrike, vars ärade gäst Branting varit upprepade gånger under kriget, frikände Jean Jaurès mördare!"

Rollen av den store fransmannens dyrkare och efterföljare borde vara litet svår att förena med det säta umgängandet med hans mördares politiska beskyddare och gynnare. Om rollen nämligen uppbyres av verkligt allvar och icke vore en mediantroll för dagen, en kostymering som tar sig bra ut för publiken som inte ett ögonblick betecknat teaterhabituén."

Broschyren "Humoristernas socialdemokratisering" (1924).

Sid. 32. "Den omedvetna galghumorn, som präglar socialiseringsnämndens utlåtande, är endast det rosenröda skimret över en mycket

sorglig sak: den svenska socialdemokratin förtgående förfall som socialistiskt parti..."

"Socialiseringsnämndens utlåtande betyder att socialdemokratin både teoretiskt och praktiskt kapitulerat för kapitalismen."

Efter åtskilliga år som vänstersocialist och kommunist återgick hr Höglund år 1926 till socialdemokratin, varefter han beskyllde kommunisterna för förräderi och förklarade socialdemokraterna vara de verkliga socialisterna.

Ur broschyren "Moskva och den proletära enhetsfronten" (1926).

Sid. 24. "Sålunda är det ett faktum, att det ryska partiet icke, och ännu mindre dess statspolitik, kontrolleras av den s. k. kommunistiska Internationalen utan tvärtom: de kommunistiska partierna i andra länder kontrolleras och ledas helt och hållet av det ryska kommunistpartiet och dess utsända agenter. De bli därigenom medvetet eller omedvetet ingenting annat än redskap åt de ryska nationella statsintressena i bolsjevikisk gestalt. Men ett sådant tillstånd är oförenligt med socialismens verkliga intressen."

I biografen över Hjalmar Branting, andra delen (1929).

Sid. 510. "Han var den svenska arbetarrörelsens själ, och han var

15/9

förnyaren av den socialistiska internationalen efter dess sönderfallande genom världskriget..."

"Han blev mer än så; under sina sista år framstod han som världens samvete, den uppriktigaste och modigaste representanten i folkförbundet för fredens och avrustningens sak."

Om kommunismen under senare år.

Anförande 18/1 1940. "Dessa ryssar ha dock av sin ledning inbillats, att de representera fredens, demokratis och socialismens sak gentemot ett västerländskt tyranni, medan i verkligheten den regimen de företräda utärvt till en österländsk despoti och ingenting finns kvar av revolutionens anda och syfte mer än några förtelnade slagord. Den nuvarande bolsjevikiska regimen är tsardömet i hundrafalt omänskligare och brutaliserad upplaga. Bobrikoffs regemente i Finland under Nikolaus den andre är dock en idyll mot vad som väntar Finlands folk efter en erövring av Stalins armé."

"När den gamle ryske bolsjevik Krestinski under häsprocesserna i Moskva utropade som svar på anklagelseakten, det är lögn alltsammans! så karakteriserade han i själva verket hela det bolsjevikiska systemet. Det bedrar sitt eget folk, det har sökt bedraga den västerländska arbetarrörelsen, hela dess utrikespolitik är en serie bedrägliga manövrer — men på denna lögnaktighet skall bolsjevismen en gång falla. Ty mänskligheten måste befria sig från denna lögn eller gå under."

I förord till Paul Olberg: "Rysslands nya imperialism" (1940).

"Den bolsjevikiska imperialismen har visat sig tiofaldt farligare och hänsynslösare än den tsariska nationalismen. Den har helt accepterat den tsaristiska nationalismens program, men de metoder bolsjevismen använder för att förverkliga detta program äro ofantligt mycket skickligare, mer raffinerade och brutalare... Därför kunde den gamla tsarismen trots sina oerhörda folkresurser och sin imperialistiska inställning aldrig bli en sådana fara för västerlandet som ett bolsjevikiskt Ryssland är, som camouflerar sina nationella erövringslyften med ett förljuget socialist frögörelseprogram."

Anförande den 12/11 1947. "Människor glömma lätt (spärrat här). Alltför många av dem, som i dag kritiserar förhållanden i Sovjetunionen och icke anser dem motsvara de absoluta ideal man uppställer för en demokratisk och socialistisk stat, ha redan glömt hur Ryssland såg ut på det gamla tsardömet tid — ett folk i bottenlöst elände och andligt mörker, en styrelse som utgjorde en ständig fara för andra folk och för världsfreden... Men gör en jämförelse med vårt eget land, som anses ha en så fulländad demokrati i västerländsk mening. Hur lätt är det icke att här peka på svåra sociala missförhållanden, på osäkerheten i existensen för många människor, på politiska domar som upprört opinionen utan möjlighet till rättelse. Vi svara kanske på en dylik invändning: Rom byggdes inte på en dag, den svenska demokratin har icke härskat så länge att den hunnit genomföra sitt program... Kan icke Sovjetunionens ledning med mycket större rätt ge samma svar? När det svenska demokratiska genombrottet skedde kom det som en biprodukt till den ryska revolutionen — vi stå i stor tacksamhetsskuld till den — det är alltså 30 år sedan. Vårt land har varit skyddat för de båda världskriegen och har ej haft något inbördeskrig. Är det icke enklidigt att vi skulle förhåva oss över vår högre ekonomiska standard eller se ned på ett folk, i kraft av vars oförfärliga kamp vårt eget land och världen räddats från det fascistiska barbariet?"

Som bekant riktar sig hr Höglunds propaganda för närvarande mot folkpartiet. Det lär inte vara behövt att genom citat visa att propagandans ton och teknik likväl är helt densamma som förut. Liksom hr Höglund för anklagade socialdemokrater eller kommunister eller bådadera för att vara förrädare, trålar under ententen respektive Ryssland och i det hela alltigenom påverkade av simpla motiv, så riktar han nu samma sor: propaganda mot folkpartiet. Kännetecknande för hr Höglunds verksamhet är också att han ständigt säger sig vara föremål för hets, ehuru han själv försöker — med undantag för kommunister och nazister — använt grövre och mera kränkande uttryck än någon annan offentlig person i vårt land. Ur dessa synpunkter företer hr Höglunds uppträdande en beaktansvärd konsekvens och enhetlighet.

*

Till slut en förnuftig reflexion av hr Höglund. Då Sovjet i en not till svenska regeringen år 1940 klagade över Social-Demokraternas kampanj mot Ryssland svarade tidningens chefredaktör Z. Höglund (den 16/1):

"Först vilja vi på nytt betona att den svenska regeringen icke har något som helst ansvar för vad som skrives i Social-Demokraten. Här skrives på eget ansvar av en förtroendevald redaktör och vare sig regeringen, tidningsstyrelse eller annan korporation ger några direktiv åt honom."

Herr Höglund nekar

I gårdagens aftontidningar bestred hr Höglund i huvudsak de uppgifter som jag i Dagens Nyheter samma dag lämnat om hans uppträdande vid vårt sammanträffande på våren 1947. Vad beträffar min framställning kan jag stödja min framställning på min heder och samvete försäkra att den är riktig, dels genom att bifoga intyg som visar att jag kort efter sammanträffandet berättat om saken på samma sätt som jag nu gjort. Därutöver vill jag på ett par punkter diskutera hr Höglunds version.

1. En av hr Höglunds försvarslinjer är påståendet att jag skulle ha uppfattat vårt samtal som en mycket betydelsefull sak, ha överdrivit hr Höglunds och likaså min egen möjlighet till insatser och just nu har velat begagna historien som en s. k. valbomb. Det är alltigenom oriktigt. Hr Höglunds uppträdande och förslag framstod för mig utslutande som underliga och löjväckande; att jag erinrat om dem beror inte på att jag tillmäter dem någon som helst politisk vikt, utan på att jag ansett dem vara av något värde — utöver allt annat — för att karaktärisera hr Höglund som politisk person.

2. Hr Höglund gör gällande att samtalet skulle ha ordnats med tanke på att hr Höglund tidigare varit utsatt för förföljelse i Dagens Nyheter — med förföljelse menar som bekant hr Höglund varje form av kritik. Här föreligger ett minnesfel som gör det sannolikt att hr Höglund alltigenom minns fel och att hans förnekande alltså sker i jämförelsevis god tro. Under våren 1947 var hr Höglund inte särskilt aktuell i svensk politik, och den kritik av socialdemokratin som vid denna tid framfördes i Dagens Nyheter riktade sig nästan uteslutande mot den socialdemokratiska regeringen; det är att märka att vårt sammanträffande ägde rum några dagar efter det de nya och stora valutarestriktionerna införts. Hr Höglund tänker tydligen på året 1948, då hans samgående med kommunisterna även efter Pragkuppen ledde till att han i en serie artiklar i denna tidning hårt kritiserades.

3. I anslutning till detta påståendet hävdar hr Höglund att sammanträffandet anordnats för att han skulle kunna "lugna ner" mig. Ja, det är en kostlig tanke. Hr Höglund återkom oavbrutet till sina angrepp på den sittande regeringen, till sina påståenden om att denna regering måste störtas, till sina förklaringar om nödvändigheten av en samlingsregering på grund av krisläget. Inte ett ord sades om några förföljelser från min sida; tvärtom betonade hr Höglund med en iver som gjorde mig generad och olustig sin beundran för Dagens Nyheter. Generad och olustig blev jag också över att höra en person som dock intog en framstående ställning inom det härskande partiet, i de mest nedsättande ordalag omnämma sina ledande partivänner inför en skribent som sedan månader ägnat kritik åt dessa ledare. När jag skildes från hr Höglund var det i den angenäma känslan att den mannen behövde jag i varje fall inte se vidare.

HERBERT TINGSTEN

*

De två intygen:

Härmed intygas att professor Tingstens berättelse om borgarrådet Höglunds uttalanden vid sammanträffandet våren 1947 — om kritiken av flera regeringsledamöter, främst statsministern, och om nödvändigheten av att störta regeringen för att ersätta den med en samlingsregering — helt stämmer med den relation som han gav kort efter denna samvaro.

Stockholm den 14 september 1950.

John Bergvall Leif Kihlberg

Professor Tingsten har av mig begärt att jag skall uttala mig om vad han vid ett tidigare tillfälle meddelat mig rörande det samtal som fördes vid det i dagens nummer av Dagens Nyheter berörda sammanträffandet med borgarrådet Höglund. Jag har ingen lust att blanda mig i den debatt som uppstått, men har heller inte ansett mig kunna vägra att uppe vad jag nu faktiskt minns härom: Kort efter sammanträffandet med borgarrådet Höglund omnämnde professor Tingsten detta för mig och uttalade sin förvåning över herr

Höglunds skarpa yttranden om den socialdemokratiska regeringen, inte minst dess statsminister.
Stockholm den 14 september 1950.
Jörgen Westerståhl